

Nr 269.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring i lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker, m. m.; given Stockholms slott den 10 maj 1946.

Under åberopande av bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

1) lag angående ändring i lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker; samt

2) lag angående ändrad lydelse av 52 § lagen den 22 juni 1911 (nr 74) om bankrörelse.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

F ö r s l a g
till
L a g
angående ändring i lagen den 29 juni 1923 (nr 286)
om sparbanker.

Härigenom förordnas, att 22, 23, 26 och 27 §§ lagen den 29 juni 1923 om sparbanker¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

Gällande lydelse:

22 §.

Sparbank må ej driva annan inlåningsrörelse än å motboksräkning eller å räkning för medel, som sparbank mottager i egenskap av erkänd skatteförmedlingskassa; dock att sparbank må för fyllande av tillfälligt penningbehov begagna kredit å löpande räkning eller kreditivräkning i riksbanken eller inländskt bankbolag eller annorledes upptaga lån.

En och — — — bestämda beloppet.

Ej må — — — uppsägningstidens utgång.

23 §.

Insättning å motboksräkning skall antecknas i motbok. Motboken, som skall vara försedd med ordningsnummer, må ej vara ställd till innehavaren eller eljest löpande; ej heller må sparbanken träffa förbehåll, som skulle medföra att betalning till annan än rätt innehavare kunde av sparbanken åberopas. I motboken skall intagas erinran om att överlåtelse bör till nye

Föreslagen lydelse:

22 §.

Sparbank må ej driva annan inlåningsrörelse än å motboksräkning; dock att sparbank må för fyllande av tillfälligt penningbehov begagna kredit å löpande räkning eller kreditivräkning i riksbanken eller inländskt bankbolag eller annorledes upptaga lån.

En och — — — bestämda beloppet.

Ej må — — — uppsägningstidens utgång.

23 §.

Insättning i sparbank skall antecknas i motbok. Motboken, som skall vara försedd med ordningsnummer, må ej vara ställd till innehavaren eller eljest löpande; ej heller må sparbanken träffa förbehåll, som skulle medföra att betalning till annan än rätt innehavare kunde av sparbanken åberopas. I motboken skall intagas erinran om att överlåtelse bör till nye

¹ Senaste lydelse, se beträffande 22 och 23 §§ 1943: 217, beträffande 26 § 1937: 364 samt beträffande 27 § 1944: 188.

Gällande lydelse:

ägarens säkerhet anmälas hos sparbanken. Har beträffande de insatta medlens utbetalning förbehåll gjorts, skall anteckning därom ske i motboken. Vid motboken skola vara fogade utdrag av denna lag och sparbankens reglemente, i vad de avse förhållandet mellan sparbanken och insättare.

Då medel å motboksräkning lyftas, skall anteckning därom ske i motboken.

I fråga — — — särskilt stadgat.

26 §.

Sparbanks utlåningsrörelse — — — sparbankens verksamhetsområde.

Sparbanks medel — — — än skuldebrev.

Lån må, — — — sparbankens fonder.

Är lån, — — — avseende inskränkas.

Lån, för — — — en gång.

27 §.

Utan hinder — — — sagda tid.

Lån, som — — — tio år.

Innan lån, — — — lånet sökes.

Såsom säkerhet må godtagas allenast inteckning i fastighet inom sparbankens verksamhetsområde, vilken är av beskaffenhet, som i 25 § sägs, och ligger inom hälften av fastighetens uppskattningsvärde. I fråga om större städer eller delar av dem, så ock eljest beträffande jordbruksfastigheter må dock Konungens befallningshavande, efter sparbanksinspek-

Föreslagen lydelse:

ägarens säkerhet anmälas hos sparbanken. Har beträffande de insatta medlens utbetalning förbehåll gjorts, skall anteckning därom ske i motboken. Vid motboken skola vara fogade utdrag av denna lag och sparbankens reglemente, i vad de avse förhållandet mellan sparbanken och insättare.

Då medel som insatts i sparbank lyftas, skall anteckning därom ske i motboken.

I fråga — — — särskilt stadgat.

26 §.

Sparbanks utlåningsrörelse — — — sparbankens verksamhetsområde.

Sparbanks medel — — — än skuldebrev.

Lån må, — — — sparbankens fonder.

Är lån, — — — avseende inskränkas.

Lån, för — — — en gång.

Vad i tredje, fjärde och femte styckena är stadgat skall ej gälla lån med statlig garanti till den som avlagt akademisk eller därmed jämförlig examen.

27 §.

Utan hinder — — — sagda tid.

Lån, som — — — tio år.

Innan lån, — — — lånet sökes.

Såsom säkerhet må godtagas allenast inteckning i fastighet inom sparbankens verksamhetsområde, vilken är av beskaffenhet, som i 25 § sägs, och ligger inom hälften av fastighetens uppskattningsvärde. I den mån Konungens befallningshavande, efter sparbanksinspektionens hörande, det medgiver, må dock inteckning inom sex tiondelar av såväl taxeringsvär-

Gällande lydelse:

tionens hörande, medgiva, att inteckning inom sex tiondelar av såväl taxeringsvärdet som uppskattningsvärdet må godtagas såsom säkerhet; i taxeringsvärdet å jordbruksfastighet må därvid icke i något fall inräknas värdet av växande skog.

Sparbank skall — — — för uppsägning.

Föreslagen lydelse:

det som uppskattningsvärdet godtagas såsom säkerhet; i taxeringsvärdet å jordbruksfastighet må därvid icke i något fall inräknas värdet av växande skog.

Sparbank skall — — — för uppsägning.

Denna lag träder i kraft, såvitt angår ändringarna i 26 och 27 §§, den 1 juli 1946 samt i övrigt den 1 januari 1947.

Utan hinder av eljest gällande bestämmelser må sparbank, som den 31 december 1946 är antagen till erkänd skatteförmedlingskassa, tillsvidare efter nämnda dag driva inlåningsrörelse, förutom å motboksräkning, jämväl å räkning för medel som sparbanken vid drivande av intressekontorsrörelse mottager av fysisk person.

F ö r s l a g

till

L a g**angående ändrad lydelse av 52 § lagen den 22 juni 1911
(nr 74) om bankrörelse.**

Härigenom förordnas, att 52 § lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

Gällande lydelse:

52 §.

Varda penningar — — — hos bolaget.

En och samma insättares tillgodohavande på så kallad sparkasseräkning eller därmed likartad räkning må icke annorledes än genom upplupen räntas läggande till kapitalet ökas utöver fyra tusen kronor; *dock gälle begränsningen ej om erkänd skatteförmedlingskassas tillgodohavande*. Bankaktiebolag må icke ikläda sig skyldighet att annorledes än viss tid, minst en vecka, efter uppsägning återbetala å sådan räkning insatta medel; styrelsen dock lämnat öppet att, då sådant prövas kunna ske utan olägenhet, i särskilda fall medgiva utbetalning utan avvaktan på uppsägningstidens utgång. Insättning å räkning, varom ovan sägs, antecknas i motbok, som utlämnas till räkningshavaren. Då medel å sådan räkning lyftas, skall anteckning därom göras i motboken. *I fråga om medel, som bolaget mottager i egenskap av erkänd skatteförmedlingskassa, vare dock utfärdande av motbok ej erforderligt*. Ej må bolaget träffa för-

Föreslagen lydelse:

52 §.

Varda penningar — — — hos bolaget.

En och samma insättares tillgodohavande på så kallad sparkasseräkning eller därmed likartad räkning må icke annorledes än genom upplupen räntas läggande till kapitalet ökas utöver fyra tusen kronor. Bankaktiebolag må icke ikläda sig skyldighet att annorledes än viss tid, minst en vecka, efter uppsägning återbetala å sådan räkning insatta medel; styrelsen dock lämnat öppet att, då sådant prövas kunna ske utan olägenhet, i särskilda fall medgiva utbetalning utan avvaktan på uppsägningstidens utgång. Insättning å räkning, varom ovan sägs, antecknas i motbok, som utlämnas till räkningshavaren. Då medel å sådan räkning lyftas, skall anteckning därom göras i motboken. Ej må bolaget träffa förbehåll, som skulle medföra att betalning till annan än rätt innehavare av motboken kunde av bolaget åberopas.

¹ Senaste lydelse se 1943:216.

*Gällande lydelse:**Föreslagen lydelse:*

behåll, som skulle medföra att betalning till annan än rätt innehavare av *motbok* kunde av bolaget åberopas.

I fråga — — — särskilt stadgat.

I fråga — — — särskilt stadgat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1947.

I den mån erkänd skatteförmedlingskassa, enligt vad därom särskilt är stadgat, äger driva verksamhet såsom sådan kassa jämväl efter den 31 december 1946, skall, såvitt angår nämnda verksamhet, 52 § i dess äldre lydelse alltjämt äga tillämpning.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 april
1946.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden
WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT,
MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och ecklesiastikde-
partementen anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss,
fråga om *vissa ändringar i banklagstiftningen* samt anför därvid följande.

**I. Fråga om ändring i lagen om sparbanker samt lagen om
bankrörelse i anledning av upphävandet av lagstiftningen
om erkända skatteförmedlingskassor.**

Genom förordningen den 30 april 1943 (nr 205) om erkända skatteför-
medlingskassor och förordningen samma dag (nr 206) om utskyldsbetalning
genom erkända skatteförmedlingskassor, vilka författningar trädde i kraft
den 1 juli 1943, har möjlighet tillskapats för de skattskyldiga att genom
anslutning till erkänd skatteförmedlingskassa ernå en jämnare fördelning av
skattebördan på olika delar av året ävensom att i vissa fall erhålla anstånd
med betalning av utskylder. Jämväl annan betalningsförmedling än betalning
av skatter må ombesörjas av erkänd skatteförmedlingskassa. Vid tillkomsten
av berörda lagstiftning förutsattes, att sparbankerna i stor utsträckning skulle
antagas såsom dylika kassor. För att möjliggöra för sparbankerna att på ett
smidigt sätt medverka vid sådan betalningsförmedling, varom här är fråga,
vidtogos i samband med lagstiftningens genomförande vissa ändringar i 22
och 23 §§ sparbankslagen. Dessa ändringar äro upptagna i lagen den 30 april
1943 (nr 217) angående ändrad lydelse av 22 och 23 §§ lagen den 29 juni 1923
(nr 286) om sparbanker. Jämväl denna lag trädde i kraft den 1 juli 1943.
Ändringarna gingo ut på att sparbank — som tidigare icke ägt driva annan
inlåningsrörelse än å motboksräkning — icke skulle vara skyldig att å mot-
boksräkning redovisa medel, som sparbanken mottoge i egenskap av erkänd
skatteförmedlingskassa.

I samband med tillkomsten av 1943 års lagstiftning om erkända skatte-
förmedlingskassor genomfördes vidare den ändringen i 52 § lagen om bank-

rörelse, att den eljest föreskrivna begränsningen till 4 000 kronor i fråga om rätt att verkställa insättning på sparkasseräkning eller därmed likartad räkning upphävdes beträffande erkänd skatteförmedlingskassas tillgodohavande. Vidare stadgades att utfärdandet av motbok ej vore erforderligt i fråga om medel, som bankbolag mottog i egenskap av erkänd skatteförmedlingskassa.

I det av 1944 års uppbördsberedning framlagda betänkandet med förslag till omläggning av uppbördsförfarandet (SOU 1945: 27) har föreslagits (jfr s. 139 o. f.), att den särskilda lagstiftningen om erkända skatteförmedlingskassor skulle upphöra att gälla från och med den 1 januari 1947. I anslutning här till har uppbördsberedningen framlagt förslag om att sparbankslagen skulle ändras på så sätt, att 22 och 23 §§ ånyo erhöles den lydelse paragraferna hade närmast före den 1 juli 1943. Enligt uppbördsberedningens förslag skulle dessa ändringar i sparbankslagen träda i kraft den 1 januari 1947, dock att 22 och 23 §§ i deras äldre lydelse skulle i fråga om skatteförmedlingskassa, som den 31 december 1946 vore erkänd, äga tillämpning till och med mars månads utgång år 1947. Motsvarande ändringsförslag har framlagts med avseende å 52 § lagen om bankrörelse.

Under remissbehandlingen av uppbördsberedningens förslag har styrelsen för svenska sparbanksföreningen framhållit, att de av uppbördsberedningen föreslagna ändringar av 22 och 23 §§ sparbankslagen skulle medföra, att sparbanker, som nu fungerade som erkända skatteförmedlingskassor och efter uppbördsreformens genomförande önskade fortsätta att förmedla andra betalningsuppdrag än skatter, bleve skyldiga att i denna verksamhet införa motbokssystem. Till undvikande av detta och därmed av sparbanksföreningens påtalade ogynnsamma konsekvenser med avseende å den betalningsförmedling av ifrågasvarande natur, som fortsättningsvis efter det nya uppbörds-systemets ikraftträdande skulle kunna bedrivas av dessa sparbanker, hemställde styrelsen, att alla sparbanker skulle i fortsättningen äga ombesörja betalningsuppdrag för fysisk persons räkning utan användande av motbok.

Sparbanksinspektionen har i sitt yttrande över uppbördsberedningens förslag till en början erinrat om att inspektionen i sitt år 1942 avgivna yttrande över förslaget till lagstiftning om erkända skatteförmedlingskassor understrukit, att sparbankernas motböcker icke endast utgjorde kontrollmedel utan att motboksräkningen även karakteriserade begränsningen av sparbankernas rörelse. Om sparbankslagen skulle så ändras, att möjligheter skapades att göra undantag från regeln att sparbank endast finge driva inlåning å motboksräkning, måste starka garantier uppställas så att icke undantagsbestämmelsen komme att missbrukas. Inspektionen hade för övrigt i sin verksamhet redan med dåvarande lagstiftning påträffat fall, där man sökt kringgå bestämmelsen. Den bästa kontrollen torde måhända kunna åstadkommas genom att i sparbankslagen bereddes möjlighet att medgiva undantag från motboksregeln dispensvägen. Inspektionen hade emellertid i sitt sistnämnda yttrande ansett sig böra ifrågasätta, huruvida icke lösningen av denna fråga borde kunna anstå någon tid i avvaktan på att andra aktuella sparbankslagstiftningsfrågor gjordes till föremål för omprövning.

Inspektionen har i sitt yttrande över uppbördsberedningens förslag vidare anfört:

Det avsteg, som gjordes ifråga om motbokstvånget i samband med 1943 års lagstiftning om erkända skatteförmedlingskassor, innebar frihet från utfärdande av motböcker för sparbank, som antagits till erkänd skatteförmedlingskassa. Denna frihet avsåg emellertid endast insättningar för betalningsuppdrag, i vilka jämväl erläggande av skatter ingingo. I den mån sålunda en sparbank antingen ej är antagen till erkänd skatteförmedlingskassa eller för viss person förmedlar betalningsuppdrag, vari erläggande av skatter ej ingår, föreligger alltså skyldighet för densamma att utfärda motbok. Det av sparbanksföreningen nu framlagda förslaget i anslutning till uppbördsreformens genomförande innebär sålunda ett längre gående avsteg i fråga om motboks-skyldigheten än det som medgavs av statsmakterna i samband med lagstiftningen om de erkända skatteförmedlingskassorna.

Med hänsyn till att motboksräkningen karakteriserar begränsningen av sparbankernas rörelse förmenar inspektionen, att frågan om motbokstvångets upphävande ej bör lösas isolerad utan endast i samband med en utredning om sparbankernas rörelse överhuvud taget. I avvaktan på en sådan utredning bör därför ej nu gällande undantag från huvudregeln utvidgas längre än vad som är nödvändigt. I detta sammanhang får inspektionen erinra om att 1945 års riksdag i skrivelse till Kungl. Maj:t anhållit, att en allmän revision av sparbankslagen måtte igångsättas snarast. Inspektionen får för sin del understryka vikten av att så sker.

Inspektionen finner emellertid uppbördsberedningens förslag i ovan nämnt hänseende innebära en väl hård belastning för flertalet berörda sparbanker. Det torde därför enligt inspektionens mening vara förenligt med billighet och rättvisa, att de sparbanker, som vid tiden för det nya uppbördsförfarandets ikraftträdande varit erkända såsom skatteförmedlingskassor och som önska i fortsättningen bedriva intressekontorsrörelse, genom särskild övergångsbestämmelse medgivas befrielse från utfärdande av motbok vid nämnda rörelses utövande. En gränsdragning, som exaktare motsvarar gällande bestämmelser, synes med hänsyn till den bortfallande skatteförmedlingen icke praktiskt genomförbar.

Under återopande av det nyss anförda har inspektionen tillstyrkt, att uppbördsberedningens förslag till lag angående ändrad lydelse av 22 och 23 §§ sparbankslagen lagfästes med undantag dock för övergångsbestämmelsen. Nämnda bestämmelse borde erhålla den lydelsen, att lagen skulle träda i kraft den 1 januari 1947 men att sparbank, som den 31 december 1946 vore erkänd såsom skatteförmedlingskassa, icke skulle vara skyldig att vid drivande av intressekontorsrörelse utfärda motbok för fysisk person.

I proposition den 19 oktober 1945 (nr 370) med förslag till uppbördsförordning, m. m. uttalade jag (s. 320), att uppbördsreformen, som enligt förslaget skulle träda i kraft den 1 januari 1947, borde föranleda att lagstiftningen om erkända skatteförmedlingskassor upphävdes. Förslag om upphävande av denna lagstiftning kunde emellertid icke framläggas förrän vid 1946 års riksdag.

Sedan riksdagen i huvudsakliga delar bifallit de i propositionen framlagda förslagen, har uppbördsförordning utfärdats den 31 december 1945 (nr 896).

Departements-
chefen.

Vid anmälan förut denna dag av vissa författningsändringar, som sammanhånga med uppbördsreformen, har jag tillstyrkt bland annat, att förordningen den 30 april 1943 (nr 205) om erkända skatteförmedlingskassor och förordningen samma dag (nr 206) om utskyldsbetalning genom erkända skatteförmedlingskassor skulle upphöra att gälla från och med den 1 januari 1947, dock att författningarna alltjämt skulle äga tillämpning i fråga om betalning av utskylder, med vilkas erläggande skattskyldig vid utgången av år 1946 åtnjöte anstånd. I anslutning härtill torde förslag nu böra framläggas om sådan ändring av 22 § sparbankslagen, att bestämmelsen om rätt för sparbank att driva inlåningsrörelse å räkning för medel, som sparbank mottager i egenskap av erkänd skatteförmedlingskassa, upphäves. Nämda lagrum bör alltså ånyo erhålla den lydelse lagrummet hade närmast före 1943 års lagändring. I samband härmed torde motsvarande ändringar böra vidtagas i 23 § sparbankslagen. Ändringarna torde böra träda i kraft den 1 januari 1947.

Sparbanksföreningen och sparbanksinspektionen ha framhållit, att skyldigheten att utfärda motbok komme att bli betungande i sådana fall, då sparbank efter upphävandet av lagstiftningen om erkända skatteförmedlingskassor önskade fortsätta intressekontorsrörelse avseende andra betalningsförmedlingar än skatteinbetalning. Emellertid läser det icke kunna ifrågakomma att utan avvaktan på en blivande allmän översyn av sparbankslagstiftningen helt uppgiva kravet på att motbok skall utfärdas i nyss angivna fall. Däremot synes det med hänsyn till sparbankernas verksamhet — och i avvidan på nyssnämnda översyn — skäligt att en övergångsbestämelse meddelas, enligt vilken sparbank, som den 31 december 1946 är antagen till erkänd skatteförmedlingskassa, tillsviðare må driva inlåningsrörelse, förutom å motboksräkning, jämväl å räkning för medel som sparbanken i egenskap av intressekontor mottager av fysisk person.

Förslag torde jämväl böra framläggas om sådan ändring av 52 § lagen om bankrörelse, att paragrafen ånyo erhåller den lydelse som paragrafen hade närmast före 1943 års lagändring. Även denna ändring bör träda i kraft den 1 januari 1947, dock att, i den mån erkänd skatteförmedlingskassa — enligt vad därom särskilt är stadgat — äger driva verksamhet såsom sådan kassa jämväl efter den 31 december 1946, 52 § i dess äldre lydelse alltjämt bör äga tillämpning såvitt angår nämnda verksamhet.

II. Fråga om ändrade utlåningsbestämmelser för sparbanker såvitt angår vissa lån med statlig garanti.

De huvudsakliga bestämmelserna rörande sparbanks utlåningsrörelse äro upptagna i 26 § sparbankslagen. I denna paragraf föreskrives i *första* stycket, att sparbanks utlåningsrörelse skall företrädesvis avse sparbankens verksamhetsområde, och i *andra* stycket att sparbanks medel ej må utlämnas såsom lån mot annat fordringsbevis än skuldebrev. Vidare stadgas i *tredje*

stycket bland annat, att lån må, då fråga ej är om lån till kommun eller dylik samfällighet eller till annan sparbank, utlämnas allenast mot fullgod säkerhet av pant eller borgen. Än vidare föreskrives i *fjärde* stycket att sparbank skall — där lån, för vilket kommun eller dylik samfällighet ej är i egenskap av huvudgäldenär eller löftesman ansvarig, icke ställts att betalas inom tre månader eller, där fråga är om lån, för vilket säkerheten utgöres av inteckning i fast egendom, inom sex månader — förbehålla sig rätt att uppsäga lånet till återbetalning senast inom tid, som nyss för varje fall sagts. Sådan uppsägningsrätt må icke av sparbanken i något avseende inskränkas. Slutligen föreskrives i *femte* stycket, att lån, för vilket säkerheten utgöres av borgen av annan än kommun eller dylik samfällighet, må utlämnas allenast på viss tid och ej utestå längre än femton år. Är lånet ställt på längre återbetalningstid än ett år, skall i skuldebrevet utfästas årlig avbetalning i förhållande till den tid, för vilken lånet beviljats; dock må, där det med hänsyn till lånets ändamål finnes påkallat, frihet från avbetalning kunna medgivas under högst tre år efter lånets utlämnande. Oavsett vad om återbetalning avtalas, skall sparbank enligt vad i *fjärde* stycket sägs förbehålla sig rätt att uppsäga lånet till betalning på en gång.

I proposition den 8 mars 1946 (nr 190) har Kungl. Maj:t — på föredragning av chefen för ecklesiastikdepartementet — för riksdagen framlagt förslag rörande utlämnande av lån med statlig kreditgaranti åt den som avlagt akademisk eller därmed jämförlig examen.

Enligt vad i proposition anförts rörande sistnämnda förslag, som är grundat på ett av 1941 års befolkningsutredning framlagt betänkande om akademikernas amorteringsproblem, borde frågan om beredande av lämpliga amorteringsvillkor för skuldsatta akademiker och vissa med dem jämställda nu upptagas till prövning. I enlighet härmed föreslås i propositionen att — till underlättande av möjligheterna för den, som avlagt akademisk eller därmed jämförlig examen, att erhålla en planmässig och under lämplig tid pågående amortering av studieskulden — lån med statlig garanti må utlämnas av vissa kreditanstalter, däribland sparbanker. Sådant lån må enligt propositionen erhållas utan borgen eller annan säkerhet. Ansökan om lån med statlig garanti föreslås skola ingivas till vederbörande kreditanstalt; beviljandet av lånet skall däremot ankomma på en av Kungl. Maj:t tillsatt nämnd. Denna lånenämnd skall i samband med beviljande av lån meddela de föreskrifter med avseende å lånebeloppets användning och amortering, som med hänsyn till lånets ändamål och låntagarens förhållanden må anses lämpliga; dock att därvid skall iakttagas, bland annat, att lånet skall vara i sin helhet återbetalt senast inom 15 år efter det lånet beviljats där ej på grund av särskilda omständigheter längre amorteringstid anses böra bestämmas. För beviljat lån med statlig garanti skall låntagaren utfärda skuldförbindelse. Å lån av förevarande slag skall utgå ränta enligt grunder, som fastställas av Kungl. Maj:t. Den kreditanstalt, som utlämnar lån med statlig garanti, skall uppbära amorteringarna å lånet samt övervaka, att låntagare fullgör sina skyldig-

heter i övrigt beträffande lånet; i annat fall skall anmälan därom göras hos lånenämnden. Lån med statlig garanti skall kunna enligt beslut av lånenämnden uppsägas till betalning, där låntagaren befinnes ha genom oriktiga uppgifter föranlett lånets beviljande eller låntagaren visar försumlighet i fråga om betalningsskyldighetens fullgörande eller annorledes bryter mot vad honom enligt skuldförbindelsen åligger, så ock eljest därest sådana förhållanden inträffa, att låntagaren med hänsyn till syftet med lånet uppenbarligen icke längre bör få tillgodonjuta lånet. Uppsägningen av lånet verkställas av den kreditanstalt, som utlämnat lånet. Uppsagt belopp skall inbetalas till kreditanstalten inom sex månader efter uppsägningen, såvida icke lånenämnden på särskild ansökan medgiver lättnad häri. Därest låntagare brister i fullgörandet av sina skyldigheter äger den kreditanstalt, som utlämnat lånet, att hos staten påkalla inlösen av detsamma. I sådant fall skall lånet överflyttas till postsparbanken.

Vidare må här omnämnas, att under remissbehandlingen av befolkningsutredningens förenämnda förslag *flera länsstyrelser* ävensom *styrelsen för svenska sparbanksföreningen* anfört, att förslagets genomförande förutsatte vissa jämkningar av bestämmelserna i 26 § sparbankslagen. I anledning härav yttrade chefen för ecklesiastikdepartementet vid anmälan av ifrågavarande förslag, att frågan om de ändringar i sparbankslagen, som kunde förädlas av förslaget, komme att anmälas i annat sammanhang.

*Departementis-
chefen.*

Enligt det på föredragning av chefen för ecklesiastikdepartementet framlagda förslaget om lån med statlig garanti åt den, som avlagt akademisk eller därmed jämförlig examen, må sådana lån utlämnas av — förutom andra kreditanstalter — sparbankerna. I anledning härav torde till 26 § sparbankslagen böra fogas ett tillägg, enligt vilket vad i paragrafen är stadgat angående lån, för vilket kommun eller dylik samfällighet är ansvarig, skall äga tillämpning jämväl med avseende å lån med statlig garanti till den som avlagt akademisk eller därmed jämförlig examen.

III. Fråga om utvidgad rätt för sparbankerna att bevilja bundna lån.

Såsom framgår av det förut anförda gäller enligt 26 § fjärde stycket sparbankslagen, att bundna lån mot säkerhet av inteckning i fast egendom icke må beviljas i annat fall än då kommun eller dylik samfällighet är ansvarig för lånet.

Emellertid ha vissa undantagsbestämmelser i detta hänseende upptagits i 27 § samma lag. I sistnämnda lagrum föreskrives sålunda, att utan hinder av bestämmelserna i 26 § sparbank må, där summan av insättarnas behållning och sparbankens fonder enligt senaste bokslut uppgår till minst fem miljoner kronor, under närmare angivna villkor mot säkerhet av inteckning i fast egendom utlämna lån, ställt på längre återbetalningstid än sex

månader, utan förbehåll om rätt att uppsäga lånet till återbetalning inom sagda tid. Sådana lån få utlämnas högst till ett sammanlagt belopp motsvarande 30 procent av summan av insättarbehållning och fonder. Högst en femtedel av nämnda belopp får ställas att förfalla under ett och samma år. Återbetalningstiden är maximerad till tio år. Innan lån beviljas skall särskild värdering verkställas beträffande fastighet, varå lån sökes. Såsom säkerhet får godtagas endast inteckning i fastighet inom sparbankens verksamhetsområde, liggande inom hälften av senast fastställda taxeringsvärdet uti annan i stad, köping eller municipalsamhälle belägen fastighet än industrifastighet eller uti jordbruksfastighet å landet, därvid i taxeringsvärdet å jordbruksfastighet, vilken ej är försedd med för jordbrukets bedrivande nödiga åbyggnader, icke må inräknas värdet av växande skog. Därjämte skall inteckningen ligga inom hälften av fastighetens uppskattningsvärde. Vederbörande länsstyrelse äger dock efter sparbanksinspektionens hörande i fråga om större städer eller delar av dem, så ock eljest beträffande jordbruksfastigheter medgiva, att inteckning inom 60 procent av såväl taxeringsvärdet som uppskattningsvärdet må godtagas såsom säkerhet; i taxeringsvärdet å jordbruksfastighet må därvid i intet fall inräknas värdet av växande skog. Sparbank skall förbehålla sig rätt att till betalning uppsäga lån varom nu är fråga, därest den intecknade fastigheten till följd av vanvård eller av annan anledning undergår sådan värdeminskning, att säkerheten i märklig mån försvagas. Nedsättning av fastighetens taxeringsvärde utgör icke i och för sig grund för uppsägning.

I proposition den 12 januari 1946 (nr 26) har förslag framlagts om utvidgad rätt för stadshypoteksföreningarna att bevilja fasta lån och amorteringslån. I fråga om innehållet i denna proposition må här omnämnas, att *styrelsen för konungariket Sveriges stadshypotekskassa* i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställt, att inskränkningen i styrelsens rätt att medgiva höjning av utlåningsmaximum från 50 till 60 procent av fastighets uppskattnings- eller taxeringsvärde — vilken höjning enligt dittills gällande bestämmelser finge ske endast i fråga om större städer eller vissa delar av dem — måtte helt borttagas. Vid remissbehandlingen av berörda skrivelse framhöll *svenska sparbanksföreningen*, att begränsningen till större städer eller delar av dem gällde även för sparbankernas bundna lån. Den i 27 § sparbankslagen medgivna dispensrätten hade av länsstyrelserna tillämpats på så sätt att dispens enligt nämnda lag lämnats i de fall där stadshypoteksförening erhållit motsvarande medgivande av stadshypotekskassans styrelse. Det vore enligt sparbanksföreningens mening uppenbart att sparbankerna, om stadshypoteksföreningarnas kreditgivning finge utbyggas på föreslaget sätt, måste påyrka att även sparbankernas rätt att lämna bundna inteckningslån i motsvarande mån utvidgades. Sparbanksföreningen hemställde därför att, om kassans framställning helt eller delvis bifölles, däremot svarande ändring av 27 § sparbankslagen samtidigt måtte vidtagas. *Sparbanksinspektionen* hemställde för sin del att, därest stadshypotekskassans framställning bifölles, ändring samtidigt måtte vidtagas i sparbankslagen för bevarande åt sparbankerna av en med

stadshypoteksföreningarna oförändrad likställighet med beaktande tillika, att det ytterst måtte ankomma på Kungl. Maj:t att för både stadshypoteksföreningar och sparbanker bestämma de orter, där belåning intill 60 procent av fastighets såväl taxerings- som uppskattningsvärde finge äga rum. Även *fullmäktige i riksbanken* ansågo det rimligt att vid bifall till framställningen motsvarande möjlighet att höja belåningsgränsen, som föresloges beträffande stadshypoteksföreningarna, bereddes sparbankerna. Sparbanksinspektionens förslag, att det borde ankomma på Kungl. Maj:t att både för hypoteksföreningarna och sparbankerna bestämma de orter eller delar därav, där belåningen intill den högre gränsen finge bedrivas, ävensom att fastställa de föreskrifter, som bleve erforderliga, kunde fullmäktige däremot icke biträda. Enligt fullmäktiges mening funnes icke tillräcklig anledning frångå det dittillsvarande förfarandet. De direktiv, som lämnats i samband med tillkomsten av den nu gällande sparbankslagen, nämligen att sparbankernas långivning borde följa de principer, som tillämpades av stadshypoteksföreningarna, borde emellertid ändras så att dispensmyndigheterna för sparbankerna d. v. s. länsstyrelserna ej bleve beroende av det ortsurval, som stadshypotekskassan kunde komma att göra för den utsträckta belåningsgränsen.

Vid framläggandet av nyssnämnda proposition nr 26 uttalade jag för egen del i nu föreliggande fråga, att jag i likhet med fullmäktige i riksbanken fann det rimligt, att motsvarande möjlighet att höja belåningsgränsen, som förordades beträffande stadshypoteksföreningarna, även bereddes sparbankerna. Jag uttalade vidare, att jag avsågo att anmäla förslag härom i samband med framläggandet av det förslag till ändringar i sparbankslagen, som föranleddes av uppbördsreformens genomförande. I anslutning härtill anförde jag även att, därest begränsningen till större städer eller vissa delar av dem upphävdes för såväl stadshypoteksföreningarna som sparbankerna, en ändring samtidigt borde ske av de för sparbankernas långivning gällande direktiven. Efter genomförandet av ifrågavarande ändringar med avseende å stadshypoteksföreningarnas utlåningsrörelse borde sålunda dispensmyndigheterna för sparbankerna, d. v. s. länsstyrelserna — som i enlighet med nämnda direktiv hittills anpassat dispensgivningen för sparbankerna efter de medgivanden, som av stadshypotekskassans styrelse lämnats stadshypoteksföreningarna — icke vidare vara beroende av det ortsurval, som kassans styrelse kunde komma att göra i fråga om stadshypoteksföreningarnas rätt att utsträcka belåningsgränsen.

I sitt utlåtande (nr 8) i anledning av propositionen nr 26 har *bankoutskottet*, som tillstyrkte det i propositionen framlagda förslaget rörande ökad utlåningsrätt för stadshypoteksföreningarna, tillika anfört att, därest riksdagen bifölle det ifrågavarande förslaget, motsvarande möjlighet att höja belåningsgränsen för bundna lån borde beredas sparbankerna. Då förslag i sådant avseende torde komma att föreläggas riksdagen, saknade utskottet anledning att i nämnda sammanhang närmare ingå på denna fråga.

I skrivelse den 20 mars 1946 (nr 76) har *riksdagen* anmält, att riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts proposition nr 26.

Under hänvisning till vad jag anfört i samband med framläggandet av det förut omnämnda förslaget om ökad utlåningsrätt för stadshypoteksföreningarna tillstyrker jag, att den ändringen vidtages med avseende å sparbankernas rätt att bevilja bundna inteckningslån, att sådana lån må beviljas intill 60 procent av fastighets taxerings- och uppskattningsvärde, oavsett om fastigheten är belägen i större stad eller icke. Liksom hittills bör dock gälla, att denna ökade utlåningsrätt får utnyttjas endast i den mån vederbörande länsstyrelse, efter sparbanksinspektionens hörande, lämnat sitt medgivande härtill.

*Departements-
chefen.*

I nyssnämnda proposition nr 26 uttalade jag, att hypotekskassans styrelse vid beviljande av dispens borde taga stor hänsyn till i vad mån taxeringsvärdena å orten i fråga måste anses höga och påverkade av högt uppdrivna försäljningspriser; avseende borde även fästas vid de olika samhällenas struktur och i vad mån fastighetsvärdena kunde tänkas röna inverkan av försämrade konjunkturer för mera betydande näringsföretag å orten. Dessa synpunkter torde böra vara vägledande jämväl såvitt angår länsstyrelsernas dispensgivning. Emellertid böra länsstyrelserna, såsom jag förut understrukit, vid sin dispensgivning icke vara beroende av det ortsurval, som stadshypotekskassans styrelse kan komma att göra med avseende å stadshypoteksföreningarnas rätt att utsträcka belåningsgränsen.

Den nu förordade utvidgningen av sparbankernas rätt att bevilja bundna inteckningslån torde författningstekniskt böra genomföras genom en ändring av 27 § sparbankslagen.

Departementschefens hemställan.

I enlighet med vad i det föregående anförts ha inom finansdepartementet upprättats förslag till

1) lag angående ändring i lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker; samt

2) lag angående ändrad lydelse av 52 § lagen den 22 juni 1911 (nr 74) om bankrörelse.

Departementschefen hemställer, att lagrådets utlåtande över nämnda båda lagförslag, av den lydelse bilaga¹ till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Erik Skiöld.

¹ Av bilagan har här medtagits endast vissa delar av det under 1) omförmälda lagförslaget. Bilagan är i övrigt lika lydande med de vid propositionen fogade lagförslagen.

F ö r s l a g
till
L a g
angående ändring i lagen den 29 juni 1923 (nr 286)
om sparbanker.

Härigenom förordnas, att 22, 23, 26 och 27 §§ lagen den 29 juni 1923 om sparbanker¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*Gällande lydelse:**Föreslagen lydelse:*

26 §.	26 §.
Sparbanks utlåningsrörelse — — — sparbankens verksamhetsområde.	Sparbanks utlåningsrörelse — — — sparbankens verksamhetsområde.
Sparbanks medel — — — än skuldebrev.	Sparbanks medel — — — än skuldebrev.
Lån må, — — — sparbankens fonder.	Lån må, — — — sparbankens fonder.
Är lån, — — — avseende inskränkas.	Är lån, — — — avseende inskränkas.
Lån, för — — — en gång.	Lån, för — — — en gång.
	<i>Vad i denna paragraf är stadgat angående lån, för vilket kommun eller dylik samfällighet är ansvarig, skall äga tillämpning jämväl med avseende å lån med statlig garanti till den som avlagt akademisk eller därmed jämförlig examen.</i>

Denna lag träder i kraft, såvitt angår ändringarna i 26 och 27 §§, den 1 juli 1946 samt i övrigt den 1 januari 1947.

Utan hinder av eljest gällande bestämmelser må sparbank, som den 31 december 1946 är antagen till erkänd skatteförmedlingskassa, tillsvidare efter nämnda dag driva inlåningsrörelse, förutom å motboksräkning, jämväl å räkning för medel som sparbanken i egenskap av intressekontor mottager av fysisk person.

¹ Senaste lydelse, se beträffande 22 och 23 §§ 1943:217, beträffande 26 § 1937:364 samt beträffande 27 § 1944:188.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 6 maj 1946.

Närvarande:

regeringsrådet KELLBERG,
justitieråden GULDBERG,
EKBERG,
SANTESSON.

Enligt lagrådet den 4 maj 1946 tillhandakommet utdrag av protokoll över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 12 april 1946, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till

1) *lag angående ändring i lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker; samt*

2) *lag angående ändrad lydelse av 52 § lagen den 22 juni 1911 (nr 74) om bankrörelse.*

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, föredrogos inför lagrådet av t. f. byråchefen i finansdepartementet hovrättsrådet H. V. Nitelius.

Lagrådet fann förslagen ej föranleda annan erinran än att innebörden av det nya stycket i 26 § sparbankslagen skulle tydligare framgå, om där ut-säges, att vad i tredje, fjärde och femte styckena är stadgat ej skall gälla lån, varom i förstnämnda stycke är fråga.

Ur protokollet:

Bertil Crona.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 10 maj
1946.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, ERICSSON, MOSSBERG.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och ecklesiastikdepartementen anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, lagrådets den 6 maj 1946 avgivna utlåtande över de till lagrådet den 12 april 1946 remitterade förslagen till

1) *lag angående ändring i lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker; samt*

2) *lag angående ändrad lydelse av 52 § lagen den 22 juni 1911 (nr 74) om bankrörelse.*

Efter redogörelse för innehållet i lagrådets utlåtande anför föredraganden.

Lagrådets erinran mot avfattningen av 26 § sista stycket förslaget till lag angående ändring i sparbankslagen torde böra iakttagas. Vidare torde en redaktionell ändring böra göras i övergångsbestämmelsen i samma förslag.

Föredraganden hemställer härafter att de till lagrådet remitterade förslagen till dels *lag angående ändring i lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker* och dels *lag angående ändrad lydelse av 52 § lagen den 22 juni 1911 (nr 74) om bankrörelse* — förstnämnda förslag ändrat på sätt förut anmärkts — måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställer förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Folke Lyberg.